

1989

22. priprava planov na rok 1989 bolo zamerané na viedu v oblasti sociálnej psychológie a sociálnej kognície. V rámci týchto oblastí sa uskutočnilo niekoľko vedeckých sympózií a konferencií. V rámci sociálnej psychológie sa uskutočnilo sympózion o sociálnej kognícii a sociálnej učení. V rámci sociálnej kognície sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii. V rámci sociálnej učení sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii. V rámci sociálnej kognície sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii.

Správa o činnosti Spoločenskovedného ústavu SAV v roku 1989

Práca v Spoločenskovednom ústave SAV v roku 1989 bola zameraná na viedu v oblasti sociálnej psychológie a sociálnej kognície. V rámci týchto oblastí sa uskutočnilo niekoľko vedeckých sympózií a konferencií. V rámci sociálnej psychológie sa uskutočnilo sympózion o sociálnej kognícii a sociálnej učení. V rámci sociálnej kognície sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii. V rámci sociálnej učení sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii. V rámci sociálnej kognície sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii.

V rámci sociálnej psychológie sa uskutočnilo sympózion o sociálnej kognícii a sociálnej učení. V rámci sociálnej kognície sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii. V rámci sociálnej učení sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii. V rámci sociálnej kognície sa uskutočnilo sympózion o sociálnej učení a sociálnej kognícii.

Ú V O D

Už pri príprave plánov na rok 1989 bolo zrejmé, že v ňom bude dominovať príprava syntetizujúcich výstupných materiálov a ich odovzdávanie orgánom ŠPZV a spoločenskej praxi. Vo všetkých 4 ČÚ ŠPZV, ktorých je Spoločenskovedný ústav SAV riešiteľským pracoviskom, išlo o plnenie kontrolovaných etáp a zároveň o hlavné výstupy v tejto päťročnici. Vo všetkých prípadoch išlo o materiály, ktoré boli určené priamo spoločenskej praxi, resp. ich odovzdanie spoločenskej praxi zabezpečovali príslušné orgány ŠPZV.

Aj keď ťažiskovým bolo zabezpečenie splnenia uvedených úloh a príprava ďalších výstupných materiálov, aj v tomto roku bola venovaná značná pozornosť zahraničným stykom. Ich príprava a realizácia zahraničných ciest a prijatí odráža snahu o dosiahnutia kvalitatívne vyššej úrovne zahraničnej spolupráce ústavu. Zámerom, ktorý sa podarilo naplniť, bolo preskúmanie možností nadviazania pracovných kontaktov s niektorými pracoviskami z Maďarska /Psychologický ústav, Széchenyiho knižnica/ a Poľska /Psychologické oddelenie PAV/.

Z hľadiska prípravy na celkové skvalitnenie činnosti ústavu a rozšírenie výskumného záberu sú dôležité pozitívne zmeny v kvalifikačnej štruktúre a v oblasti riadenia. Tieto otázky, podobne ako prípravu celkového zamerania činnosti ústavu je potrebné dávať do súvisu s prebiehajúcimi zmenami v SAV a preto ich nemožno považovať za uspokojivo riešené.

I. Vyhodnotenie výsledkov plnenia plánov výskumných úloh

Hlavná pozornosť všetkých riešiteľských kolektívov sa v roku 1989 sústreďovala na prípravu výstupných materiálov. Vo všetkých 4 ČÚ ŠPZV boli pritom medzi nimi i hlavné výstupy pre túto päťročnicu /ich odovzdanie bolo v niektorých prípadoch takto plánované, v ďalších bol na požiadanie skrátený termín ich prípravy/.

Z ČÚ IX-9-2/03 "Vývoj a postavenie maďarskej a ukrajinskej národnosti v období výstavby socializmu" /zodpovedný riešiteľ dr. Gajdoš, CSc./ a IX-9-2/04 "Duchovná kultúra a socialistické národné vedomie obyvateľstva národnostne zmiešaných oblastí SSR" /zodpovedný riešiteľ dr. J. Výrost, CSc./ boli pripravené spoločné výstupy. Plánovaným hlavným výstupom /pôvodne až na rok 1990/ bol expertízny materiál "Vývoj a postavenie národností v ČSSR", ktorý vznikol v spolupráci HÚ IX-9-2, riešiteľských pracovísk SÚ ČSAV v Opave a SvÚ SAV. Ďalším materiálom, ktorý je výsledkom riešenia oboch ČÚ, je zborník podkladových štúdií s názvom "Vývoj a postavenie maďarskej národnosti na Slovensku". Tento zborník vyjde malotirážou. Analogicky bol na požiadanie podpredsedu SAV spracovaný materiál "Stanovisko k súčasnému stavu výskumu vývoja maďarskej národnosti v Československu, jeho najbližšie perspektívy a úlohy SvÚ SAV v tomto zameraní".

V súlade s plánom boli v závere roka odovzdané a internou oponentúrou prijaté záverečné správy jednotlivých riešiteľov. V riešiteľskom kolektíve ČÚ IX-9-2/03 to bolo 8 záve-

rečných správ, rovnaký počet bol aj v ČÚ IX-9-2/04.

V rámci riešenia ČÚ IX-10-1/04 "Spoločenské vedomie mládeže a činitele jeho formovania" /zodpovedný riešiteľ dr. L. Lovaš, CSc./ bolo prvoradou úlohou dopracovanie teoreticko-analytického podkladového materiálu "Spoločenské vedomie mládeže a činitele jeho formovania". Tento materiál bol odovzdaný v septembri na koordinačné pracovisko /ÚFS ČSAV/. Jeho oponentúra sa uskutočnila 1. 12. 1989. Aj v tomto riešiteľskom kolektíve bolo plánované spracovanie záverečných správ jednotlivými riešiteľmi. V závere roka bolo internými oponentúrami prijatých 7 správ. Veľká pozornosť bola venovaná príprave knižného výstupu z riešenej problematiky, ktorý bol zmluvne dohodnutý s vydavateľstvom Práca. Rukopis publikácie "Mládež a pracovné kolektívy" bol po prijatí stiahnutý z výroby s poukázaním na neaktuálnosť niektorých pasáží v dôsledku spoločensko-politických zmien /vydanie bolo plánované na 2. štvrtrok 1990/.

V rámci riešenia ČÚ IX-3-10/03 " Súčasné tendencie vo vývoji typov cigánskej rodiny a problém začleňovania Cigánov do spoločenských štruktúr" /zodpovedný riešiteľ dr. V. Bačová, CSc./ boli spracované 2 výstupné materiály. Prvým bola expertíza "Typológia cigánskych rodín v SSR z hľadiska stupňa ich integrácie v celospoločenských štruktúrach". Expertíza poskytuje klasifikáciu cigánskych rodín na Slovensku a zvýraznením niektorých kritérií typológiu cigánskych rodín v základných oblastiach života. Druhým materiálom bolo spracovanie postavenia cigánskej rodiny v Košiciach, ktoré dokumentuje, že charakteristiky cigánskej - romskej rodiny v pod-

mienkach veľkej aglomerácie nadobúdajú podstatne odlišný charakter, ktorý je príčinou a dôsledkom súčasnej migrácie Romov do mestských obcí. Okrem týchto materiálov boli spracované a odovzdané výsledky výskumu pre niektoré okresy a na základe požiadaviek boli pripravené podkladové materiály pre spoločenskú prax.

Pracovníci oddelenia pokračovali ďalej v príprave druhej fázy skúmania cigánskej - romskej rodiny /prípravou projektov a sekundárnym spracovávaním údajov/, ktorá by mala priniesť vzhľad do kauzálnych mechanizmov celospoločenského, etnického a rodinného ovplyvňovania príslušníkov romského etnika.

2. Zahraničné styky a medzinárodná spolupráca

Zahraničné styky Spoločenskovedného ústavu SAV boli v roku 1989 zamerané na využitie možností, vyplývajúcich z dohôd uzavretých na päťročnicu a na plnenie úloh v nich obsiahnutých, značná pozornosť bola venovaná vyhľadávaniu nových kontaktov s ohľadom na perspektívy ďalšieho rozvoja tejto oblasti činnosti ústavu.

V rámci riešenia témy 30.4 spolupráce ČSAV a AV ZSSR "Sociálnopsychologické problémy spoločnej činnosti" bol v uplynulom roku pripravený zborník "Sociálnopsychologické metódy výskumu a riadenia spoločnej činnosti", ktorého vydanie zabezpečuje sovietska strana v Moskve. Zo skupiny riešiteľov tejto témy z SvÚ SAV boli pripravené a doručené zos-

vovateľovi 3 príspevky. Vydanie tohto zborníka je plánované na rok 1990. K negatívam patrí, že sa nepodarilo zabezpečiť využitie plánovanej 14 dňovej recipročnej cesty pracovníka nášho ústavu na Psychologický ústav AV ZSSR v Moskve. /Partnerská strana argumentovala zaneprázdnenosťou súvisiacou s prípravou medzinárodných podujatí, na ktorých sa však naši pracovníci napriek prísľubu nemohli zúčastniť. V závere roka sa nepodarilo prekonať obvyklé problémy v styku vedení oboch akadémií a ústavov./

Na základe dohody o vedeckej spolupráci medzi SvÚ SAV v Košiciach a Ústavom sociálnych a ekonomických otázok zahraničných krajín AV USSR na roky 1986 - 1990 na téme č. 10.4 "Pohraničné styky v systéme ekonomických spoločensko-politických, kultúrnych vzťahov bratských krajín: Historické skúsenosti a súčasný rozvoj", mali vycestovať v rámci reciprocity 2 pracovníci do Kyjeva. Ani tieto cesty sa neuskutočnili. Riešenie tejto úlohy bolo ukončené usporiadaním seminára v Užhorode roku 1988 a spracovaním príspevkov do monografie k pohraničným stykom, ktorá vyjde v ZSSR do konca r. 1990. Preto obsahovou náplňou týchto ciest malo byť upresnenie spolupráce na budúcu päťročnicu. Keďže sa v priebehu roka 1989 zmenila situácia v AV USSR a neboli dostatočne ujasnené ich výskumné zámery na ďalšie obdobie, neprejavila partnerská strana záujem o prijatie našich pracovníkov, resp. ani vyslanie svojich pracovníkov na náš ústav.

Na báze medzinárodnej vedeckej spolupráce krajín socia-

listického spoločenstva sa rozvíja spolupráca s MAV - Psychologickým ústavom v Budapešti. V dňoch 12. 7. - 16. 7. 1989 sa zúčastnila PhDr. Rastislava Koteková na základe pozvania tohto ústavu /devízová cesta/ na medzinárodnej konferencii rodinnej terapie "Towards an Ecology of Mind - The Healing Dimension in Family and Society. Zároveň išlo o pracovnú návštevu, ktorej cieľom bolo prekonzultovanie spolupráce oboch ústavov na ďalšie obdobie, navrhovaných tém a získanie informácií o pripravovanom podujatí Európskej asociácie sociálnej psychológie v roku 1990.

PhDr. Štefan Šutaj, CSc. v dňoch 11. - 15. 9. 1989 navštívil Ústav pre výskum Maďarstva pri Széchényiho národnej knižnici v Budapešti. Cieľom tejto devízovej cesty bolo štúdium vo fondoch Széchényiho knižnice k národnostnej problematike a prejednanie návrhu dohody o spolupráci na tému národnostnej otázky v XX. storočí - Teoretické a metodologické otázky výskumu menšín.

Charakter vyhľadávania nových možností spolupráce mala devízová cesta PhDr. L. Lovaša, CSc. na Oddelenie psychológie PAV vo Varšave. Črtajúce sa možnosti spolupráce a záujem zo strany partnera narážali na isté problémy v oblasti organizačného a ekonomického zabezpečenia kontaktov. Tieto otázky sa posunuli vďaka prebiehajúcim spoločenským zmenám do inej roviny, preto bude potrebné sa k nim vrátiť. Dôležitým stimulom nového rozmeru medzinárodných kontaktov SvÚ SAV bola účasť dr. Lovaša na East-West meetingu Európskej asociácie experimentálnej sociálnej psychológie, ktorú hostiteľské pracovisko zabezpečilo ako spoluorganizátor podujatia.

3. Publikačná a edičná činnosť:

Zámery v publikačnej a edičnej činnosti sa nepodarilo plne realizovať. Aj keď počet príspevkov je možno hodnotiť uspokojivo stále chýba, aby sa potrebná kvalita prejavila v tom, aby boli príspevky našich pracovníkov zadané a zaradené do významných odborných časopisov na Slovensku a v Československu. Resty z predchádzajúcich rokov sa prejavili najmä v nízkom počte príspevkov spomínaného charakteru, ktoré vyšli vo významných československých odborných časopisoch. V roku 1989 zadali 9 vedeckí pracovníci, mimo odborných asistentov 12 odborných príspevkov do tlače v centrálnych odborných časopisoch alebo do zahraničia /Slovenský národopis, Historický časopis, Československá psychológia, Studia psychologica, Sociológia, zborník AN USSR/.

V plnení úloh v edičnej činnosti sa nepriaznivo prejavil nedostatok finančných prostriedkov. Z toho dôvodu bolo potrebné preniesť vydanie VI č. 2/1989 až na rok 1990 a v dôsledku zmeny vo financovaní SAV bolo potrebné stiahnuť rukopis zborníka Vývoj a postavenie národností v ČSSR z Východoslovenského vydavateľstva. V dôsledku politických zmien po 17. novembri 1989 bolo potrebné upraviť zborník Vývoj a postavenie maďarskej národnosti na Slovensku po roku 1948 a vydavateľstvo Práca vrátilo rukopis práce Mládež a pracovné kolektívy. V súčasnosti nie je jasný ani osud ďalších príspevkov zadaných za predchádzajúce obdobie.

Hodnotenie plnenia úloh v oblasti vedeckej výchovy v roku 1989

V súčasnosti pracuje na Spoločenskovednom ústave SAV 12 vedeckých pracovníkov. Z toho 1 ved. vedecký pracovník /J. Výrost/, 5 samostatných vedeckých pracovníkov /M. Gajdoš, L. Lovaš, V. Bačová, Š. Šutaj, A. Zeľová/, 4 vedeckí pracovníci /Z. Buocová, V. Paukovič, F. Baumgartner, M. Skorodenský/ a 3 vedeckí asistenti /V. Jurečková, M. Frankovský a O. Orosová/.

V uplynulom roku obhájili kandidátske dizertačné práce V. Paukovič a F. Baumgartner. Na školiace pracovisko odovzdala ašpirantskú prácu S. Gabzdilová, ktorá už má aj posudky oponentov, ale nie je ešte určený termín obhajoby. Ďalší pracovníci, ktorým už uplynula doba ašpirantúry L. Kita /1985/, V. Jurečková /1988/ a M. Frankovský /1989/ zatiaľ nepredložili práce na školiace pracovisko.

Z uvedených vedeckých pracovníkov pracujú:

- v oddelení pre výskum mládeže - 6
- v oddelení pre dejiny národností - 2
- v oddelení pre výskum národností - 3
- v oddelení pre výskum cigánskej rodiny - 1

Podľa vedných odborov: - historický odbor: 2
- sociálnopsychologický odbor: 9
- sociologický odbor: 2

Koncom školského roku 1988/1989 sa na kolégiu riaditeľa uskutočnilo výročné hodnotenie všetkých ašpirantov. Úlohy za uplynulý školský rok boli hodnotené ako splnené. K 31. 12. 1989

pracovalo na Spoločenskovednom ústave SAV 5 externých vedeckých ašpirantov /S. Konečný, M. Dubayová, R. Koteková, A. Jurová, J. Zelený/ a 6 interných vedeckých ašpirantov /J. Nováková, E. Slovenská, D. Čulková, E. Bolfíková, B. Gajdošová, Ľ. Szedlákova/.

Podľa odborov

	Sociol.	Soc. psych.	Hist.	
EVA	1	1	3	5
IVA	1	2	3	6
	2	3	6	

Podľa výskumných oddelení

	Cig. rod.	Mládež	Dejiny nár.	Národnosti	
EVA	2	1	2	-	5
IVA	1	2	3	-	6

Do práce v oblasti vedeckej výchovy sa premietli nové smernice vypracované na SvÚ SAV pre pracovníkov zaradených do vedeckej výchovy /študijné pobyty, interní ašpiranti/, ktoré vo väčšej miere posilnili závislosť platného postupu na výsledkoch práce, tým že boli určené konkrétne kritériá, závislé len na činnosti ašpiranta. Aj tieto však bude potrebné po vytvorení nových podmienok prepracovať.

V roku 1989 sa uskutočnili prípravy pre vytvorenie združeného školiaceho pracoviska /FF UPJŠ a SvÚ SAV v odbore československé dejiny. Bola podpísaná dohoda medzi dekanom FF UPJŠ a riaditeľom SvÚ SAV o vytvorení takéhoto školiaceho pracoviska, ale v dôsledku udalostí v novembri 1989 nebola zatiaľ uvedená do praxe. Vytvárali sa aj podmienky pre získanie štatútu školiaceho pracoviska v odbore psychológia.

Záver

Pri hodnotení dosiahnutých výsledkov v roku 1989 dominuje konštatovanie, že napriek skráteniu termínov v niektorých prípadoch boli odovzdané plánované hlavné výstupy zo všetkých ČÚ ŠPZV, ktorých ústav je riešiteľským pracoviskom v tejto päťročnici. Boli tým naplnené zámery a ciele vytýčené pre toto obdobie. Úspešne boli splnené aj interne stanovené úlohy, týkajúce sa ďalších výstupov a záverečných správ jednotlivých riešiteľov.

Významné zmeny boli dosiahnuté v kvalifikačnej štruktúre pracoviska - zvýšil sa počet samostatných vedeckých pracovníkov, celkový počet vedeckých pracovníkov, ústav má svojho prvého vedúceho vedeckého pracovníka. Vytvorili sa tým o.i. podmienky pre to, aby sa ústav uchádzal o štatút školiaceho pracoviska /v odbore psychológia so zameraním na sociálnu psychológiu/. Formou vytvorenia združeného školiaceho pracoviska s Filozofickou fakultou UPJŠ by ústav mohol na seba prevziať aj časť prípravy vedeckých pracovníkov v odbore história.

Prebiehajúce spoločenské zmeny a doterajšie úvahy

o zmenách v SAV avizujú potrebu prehodnotiť prakticky všetky základné oblasti činnosti ústavu a mechanizmy ich zabezpečovania. Mnohé z kľúčových otázok sa budú riešiť centrálnne. V každom prípade je potrebné za základnú otázku považovať ďalšie skvalitnenie práce odrážajúce v prínose a v postavení ústavu nielen na domácej, ale aj na medzinárodnej úrovni. Príprava na jej zabezpečenie a aktívny prístup k diskusii o postavení a činnosti SAV v nových podmienkach je preto základnou úlohou pre rok 1990.

Príloha

	Napísané v r. 1989					Vyšlo v r. 1989 napísané skôr				
	Štúdie	Odb.čl.	Z toho v COČ	Recen- zie	COČ	Popul. čl.	Š. Oč.	Z toho v COČ		
sociológia	7	3	1	-	-	1	3	-	-	
história	15	8	4	2	-	7	10	2	-	
soc.psych.	23	1	7	1	1	69	15	-	1	
	x39	12	12	3	1	xx77	xxx25	2	1	xxxx

x 6 v spoluautorstve medzi odborními

xx z toho Kíta 64

xxx 3 v spoluautorstve medzi odborními

xxxx nie sú zarátané príspevky v zborníkoch, ktoré boli stiahnuté z vydavateľstiev Vývoj a postavenie národností v ČSSR a Mládež a pracovné kolektívy